

Відображення культурних індустрій у класифікаторах видів економічної діяльності

Проскуріна М.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецтв
Київського університету культури

Стаття присвячена питанню відображення видів економічної діяльності в сфері культури в міжнародних та вітчизняних класифікаторах. Привернуто увагу до зазначеного питання, як перспективного для новітніх досліджень та такого, що потребує швидкого вирішення в контексті глобальних тенденцій.

Ключові слова: економіка культури, культурні індустрії, КВЕД – 2010, види економічної діяльності, ISIC Rev.4, національне господарство.

Проскуріна М.О. ОТОБРАЖЕНИЕ КУЛЬТУРНЫХ ИНДУСТРИЙ В КЛАССИФИКАТОРАХ ВИДОВ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена вопросу отображения видов экономической деятельности в сфере культуры в международных и отечественных классификаторах. Привлечено внимание к данному вопросу, как перспективному для новейших исследований и такому, что требует быстрого решения в контексте глобальных тенденций.

Ключевые слова: экономика культуры, культурные индустрии, КВЭД – 2010, виды экономической деятельности, ISIC Rev.4, национальное хозяйство.

Proskurina M.O. REFLECTION OF CULTURAL INDUSTRIES IN THE CLASSIFIERS OF TYPES OF ECONOMIC ACTIVITY

The article is devoted to the question of displaying types of economic activity in the field of culture in international and domestic classifiers. The attention is drawn to this issue as a perspective for the latest research and one that needs to be addressed quickly in the context of global trends.

Keywords: economy of culture, cultural industries, KWED – 2010, types of economic activities, ISIC Rev.4, national economy.

Постановка проблеми. В умовах динамічного розвитку світової економіки та посилення конкурентної боротьби між країнами і світовими корпораціями за ринки збуту, пошук способів підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг є одним з ключових питань сучасності. Головною запорукою створення конкурентоспроможного та затребуваного товару в умовах мінливості смаків є постійне продукування інновацій. Останнє можливо за умова сприятливого креативного середовища в основі якого лежить культура. Проте сьогодні культурний сектор розглядається не лише як галузь виробництва нематеріальних товарів та послуг, проте як повноцінна виробнича частина національного господарства. Складна організаційна, техніко-технологічна система культурних індустрій не поступається за своїм економічним потенціалом більшості промисловостей, а подекуди і випереджає їх, підтверджуючи перехід до постіндустріальних систем.

Одним з перших кроків по легітимізації культури, як сфери економічної діяльності є

визначення сутності діяльності та її видів для подальшої регламентації. Регулювання економічної діяльності в сфері культури через класифікатори видів економічної діяльності має значний потенціал в якості потужного інструменту реформування зазначеного сектору та перетворення його на провідний рушійний інструмент вітчизняної економіки. Конкретизація видів господарської діяльності в сфері культурних та креативних індустрій, має дозволити більш чітко визначати належність підприємців до певної галузі а також структурувати систему пільгового оподаткування для зазначеного сектору. При аналізі міжнародних економічних процесів, одним з базових питань постає унормування системи економічних показників та класифікаторів з метою полегшення їх співставлення. Проте слід зауважити, що під впливом науково технічного прогресу доволі швидко змінюються як види діяльності, так і перелік можливих спеціальностей. Це має якомога швидше знаходити своє відображення в подібних класифікаторах. Проте, часовий лаг між змінами

та їх осмисленням та імплементацією диктує іншу логіку – розробку більш широких груп та категорій, які б дозволили охопити більшість категорій. Для діяльності в сфері культури питання ідентифікації та чіткого відображення в економічних класифікаторах сьогодні постає дуже гостро.

Огляд останніх публікацій. Фундаментальні дослідження економіки культури та культурних індустрій представлені Д. Хезмондалшем та Д. Тросбі [4; 5]. До питання економічного обчислення результатів економічної діяльності в сфері культури зверталися такі вітчизняні дослідники як В. Бабенко, А. Грушина, О. Безгін та ін. Питання групування видів економічної діяльності в сфері культури серед вітчизняних науковців ще не набуло широкої популярності і є вузькоспеціалізованим та інноваційним.

Виділення раніше невирішених частин проблеми. Сьогодні основним питанням, з яким стикаються економісти – визначення індикаторів вимірювання економічних результатів діяльності в секторі культури. Не вирішеною сьогодні є проблема переліку видів економічної діяльності, які можна віднести до зазначеного сектору. Сьогодні відсутня єдність в світовому співтоваристві по цій позиції. Таким чином вага культурно-креативного сектору в економіках різних країн суттєво різниться не лише по якісним показникам, але і по сутнісним характеристикам.

Завдання статті полягає у аналізі вітчизняної та міжнародної системи класифікації видів економічної діяльності в сфері культури з метою виявлення наявних спільних категорій з метою гармонізації економіко-статистичної системи аналітичних показників. Це дозволить в перспективі покращити можливість співставлення результатів господарської діяльності на міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна стандартна галузева класифікація всіх видів економічної діяльності (МСГК) – це пов'язана і послідовна класифікаційна структура видів економічної діяльності, заснована на узгодженому на міжнародному рівні наборі концепцій, визначень, принципів і правил класифікації. Вона забезпечує роботу всеохоплюючого механізму, в рамках якого можуть здійснюватися збір і надання даних в форматі, призначеному для цілей економічного аналізу, прийняття рішень і розробки державної економічної політики. Ця класифікаційна структура являє собою стандартний формат для організації докладної інформації про стан

економіки відповідно до економічних принципів і концепцій.

На практиці дана класифікація використовується для забезпечення безперервного потоку інформації, яка незамінна для контролю, аналізу і оцінки показників економіки за певні періоди часу. Окрім основної сфери застосування в статистиці і подальшому економічному аналізі, при потребі в конкретній вузькоспеціалізованій інформації відповідно до конкретних видів економічної діяльності (галузей), класифікація використовується в адміністративних цілях, таких як збір податків, видача комерційних ліцензій та ін.

Дійсний на сьогодні, четвертий переглянутий варіант міжнародної класифікації підвищує релевантність класифікації, точніше відображає поточну структуру світової економіки, охоплюючи нові галузі, що з'явилися на початку ХХІ ст. Запропонована система полегшує міжнародне зіставлення даних за рахунок більшої сумісності дійсного на даний час варіанту класифікатора з діючими регіональними класифікаціями.

Класифікатором охоплено виробничу діяльність або іншими словами, економічну діяльність в межах сфери виробництва Системи національних рахунків (СНР). З цього правила зроблені деякі виключення, з метою забезпечення можливості класифікації видів діяльності, які не входять до сфери виробництва, але відіграють важливу роль в інших видах статистики.

Класифікація використовується для систематизації таких статистичних одиниць як господарські об'єкти або підприємства, у відповідності до виду їх основної економічної діяльності. Набір статистичних одиниць, які потрапляють в одну класифікаційну категорію називається галуззю. Така стандартизована категоризація робить МСГК важливим інструментом соціально-економічної статистики, яка повинна формуватися відповідно до системи виробництва в тій чи іншій системі господарювання. Всі категорії на кожному рівні класифікації є взаємовиключними. Принципи і критерії, використані для визначення і розмежування цих категорій базуються на базових товарах і послугах, а також на факторах виробництва, виробничих процесах і технологіях, характеристиках і сферах використання продуктів.

Вітчизняним аналогом подібної класифікації є каталог видів економічної діяльності – КВЕД 2010.

Відповідно до запропонованої класифікації економічна система поділяється на деталізо-

Основні види економічної діяльності сфери культурних індустрій

ISIC Rev.4		КВЕД-2010	
код	Клас діяльності	код	Клас діяльності
3211	Виробництво ювелірних виробів та супутніх товарів	32.10	Виробництво ювелірних виробів, біжутерії та подібних виробів
		32.11	Карбування монет
3211	Виробництво ювелірних виробів та супутніх товарів	32.12	Виробництво ювелірних і подібних виробів
3212	Виробництво біжутерії та подібних виробів	32.13	Виробництво біжутерії та подібних виробів
322	Виробництво музичних інструментів	32.20	Виробництво музичних інструментів
324	Виробництво ігор та іграшок	32.40	Виробництво ігор та іграшок
4761	Роздрібна торгівля книгами, газетами та стаціонарними в спеціалізованих магазинах	47.61	Роздрібна торгівля книгами в спеціалізованих магазинах
		47.62	Роздрібна торгівля газетами та канцелярськими товарами в спеціалізованих магазинах
4762	Роздрібна торгівля музичними та відеозаписами в спеціалізованих магазинах	47.63	Роздрібна торгівля аудіо- та відеозаписами в спеціалізованих магазинах
5811	Видавництво книг	58.11	Видання книг
5813	Видання газет, журналів та періодичних видань	58.13	Видання газет
		58.14	Видання журналів і періодичних видань
5819	Інші видавничої діяльності	58.19	Інші види видавничої діяльності
5911	Виробництво кінофільмів, відео та телевізійних програм	59.11	Виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм
5912	Пост-виробнича діяльність кінофільмів, відео та телевізійних програм	59.12	Компонування кіно- та відеофільмів, телевізійних програм
5913	Діяльність у сфері розподілу відео та телевізійних програм	59.13	Розповсюдження кіно- та відеофільмів, телевізійних програм
5914	Діяльність з проектування кінофільмів	59.14	Демонстрація кінофільмів
5920	Звукозапис та видавнича діяльність	59.20	Видання звукозаписів
6010	Радіомовлення	60.10	Діяльність у сфері радіомовлення
6020	Телевізійне програмування та мовлення	60.20	Діяльність у сфері телевізійного мовлення
6391	Діяльність агентства новин	63.91	Діяльність інформаційних агентств
7110	Архітектурна та інженерна діяльність та пов'язані з ними технічні консультації	71.11	Діяльність у сфері архітектури
		71.12	Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах
7220	Дослідження та експериментальна розробка в галузі соціальних та гуманітарних наук	72.20	Дослідження й експериментальні розробки у сфері суспільних і гуманітарних наук
7310	Реклама	73.11	Рекламні агентства
		73.12	Посередництво в розміщенні реклами в засобах масової інформації
7410	Спеціалізовані проектні роботи	74.10	Спеціалізована діяльність із дизайну
7420	Фотографічна діяльність	74.20	Діяльність у сфері фотографії
7722	Прокат відеокaset та дисків	77.22	Прокат відеозаписів і дисків
8542	Культурна освіта	85.52	Освіта у сфері культури

Закінчення таблиці 1

9000	Творча, мистецька та розважальна діяльність	90.01	Театральна та концертна діяльність
		90.02	Діяльність із підтримання театральних і концертних заходів
		90.03	Індивідуальна мистецька діяльність
		90.04	Функціонування театральних і концертних залів
9101	Бібліотечна та архівна діяльність	91.01	Функціонування бібліотек і архівів
9102	Музеї діяльності та експлуатації історичних пам'яток та будівель	91.02	Функціонування музеїв
		91.03	Діяльність із охорони та використання пам'яток історії, будівель та інших пам'яток культури
9103	Ботанічні та зоологічні сади та заповідники	91.04	Функціонування ботанічних садів, зоопарків і природних заповідників

Джерело: [2; 7]

вані рівні галузей і галузевих груп. Зазвичай це використовується для дослідження окремих галузей та/або галузевих груп, а також для аналізу економіки в цілому шляхом її поділу на різні рівні деталізації. З метою спостереження і аналізу економічної взаємодії, яка має місце між різними видами діяльності доцільно застосовувати класифікатор на більш низьких рівнях деталізації. Це має сприяти виявленню взаємозв'язків всередині реального сектора економіки.

Категорії вищого рівня міжнародного класифікатора стали загальноприйнятим способом поділу економіки в цілому на взаємопов'язані галузі, які визнаються і використовуються в економічному аналізі. В цій якості вони стали прийнятими угрупованнями для способом групування даних, які застосовуються в якості показників економічної активності.

МСГК може розглядатися як ефективний інструмент для узгодження економічної статистики. Число країн, які адаптують свої національні класифікатори видів економічної діяльності до запропонованої системи поступово зростає. Також спостерігається використання зазначеного класифікаційного підходу багатьма міжнародними організаціями при публікації та аналізі статистичних даних щодо соціально-економічної діяльності. Зокрема Організація Об'єднаних Націй (ООН) та її спеціалізовані установи, Міжнародна організація праці (МОП), Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та ін.

Вітчизняним аналогом подібної класифікації є каталог видів економічної діяльності – КВЕД 2010. Розглянемо співставлення КВЕД – 2010 та ISIC Rev.4 (табл. 1).

З наведеної таблиці, можна зробити висновок про максимальне наближення вітчизняної класифікації видів економічної діяльності, яку ми можемо віднести до сфери культури до міжнародної системи. Проте, очевидним є те, що і вітчизняна і міжнародна системи не відображаються в повному обсязі сферу культурних та креативних індустрій. Більше того, така індустрія, як індустрія комп'ютерних та відеоігор в КВЕД – 2010 чітко не визначена, в той самий час, як КВЕД – 2005 дає можливість більш чіткого виокремлення даного виду діяльності:

– 72.21.0 – Розроблення стандартного програмного забезпечення. Включає видання комп'ютерних ігрових програм.

– 72.40.0 – Діяльність, пов'язана з банками даних. Включає видання комп'ютерних ігор у режимі он-лайн [1].

Також виокремимо перелік запропонованих дотичних видів економічної діяльності для культурних індустрій (табл. 2).

З вищенаведеної таблиці можна отримати уявлення про перелік дотичних індустрій до базових культурних. Власне зазначені галузі спрямовані на продукування товарів та послуг, які мають забезпечити зручне виробництво та споживання культурних продуктів. Споживча електроніка, інформаційно-телекомунікаційні послуги та видавництво матеріалів – забезпечує канали передачі інформації, готового продукту від виробника до споживача. Як проміжного, так і кінцевого. Досліджуючи структуру будь-якої з культурних індустрій слід зауважити, що вони базуються на наступних елементах (рис. 1):

На основі класифікатора видів економічної діяльності можна оцінити вагу сектору культури у формальному національному господарстві. Це стосується тих, хто здійснює творчу діяльність та виробляє символічні товари, а також ті, хто відповідає за обладнання та допоміжні матеріали, які служать створенню, виробництву та розподілу культурних заходів, товарів та послуг.

Висновки. Сфера культури, як середовище економічної діяльності тільки починає здобувати своє визнання. Можемо зробити припущення, що невдовзі зазначений сектор буде визнано

як потужний інструмент розвитку національних економік та модернізації соціально-економічних систем на регіональному рівні. Початковим етапом визнання культури, як сектору господарювання в адміністративному плані є впровадження базових категорій економіки культури, таких як «культурні індустрії», «національний культурний продукт», «економіка культури» та ін. А також більш широке представлення нових видів економічної діяльності у вітчизняних та міжнародних класифікаторах.

Класифікатори переліку спеціальностей та видів економічної діяльності, забезпечуючи

Рис. 1. Схема структури культурної індустрії

Таблиця 2

Дотичні види економічної діяльності сфери культурних індустрій

ISIC Rev.4		КВЕД-2010	
код	Клас діяльності	код	Клас діяльності
1811	Друк	18.11	Друкування газет
		18.12	Друкування іншої продукції
1812	Послуги, пов'язані з друком	18.13	Виготовлення друкарських форм і надання інших поліграфічних послуг
		18.14	Брошурувально-палітурна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг
1820	Відтворення записаних носіїв	18.20	Тиражування звуко-, відеозаписів і програмного забезпечення
2640	Виробництво побутової електроніки	26.40	Виробництво електронної апаратури побутового призначення для приймання, записування та відтворення звуку й зображення
4742	Роздрібна торгівля аудіо та відеотехнікою в спеціалізованих магазинах	47.43	Роздрібна торгівля в спеціалізованих магазинах електронною апаратурою побутового призначення для приймання, запису, відтворення звуку й зображення
5820	Видавництво програмного забезпечення	58.21	Видання комп'ютерних ігор
		58.29	Видання іншого програмного забезпечення
6110	Проводная телекомунікаційна діяльність	61.10	Діяльність у сфері проводного електрозв'язку
6120	Бездротова телекомунікаційна діяльність	61.20	Діяльність у сфері безпроводного електрозв'язку
6130	Супутникова телекомунікаційна діяльність	61.30	Діяльність у сфері супутникового електрозв'язку
6312	Веб-портали	63.12	Веб-портали

Джерело: [2; 7]

функцію статистичного співставлення різних країн, також мають відображати специфіку окремих національних господарств. Міжнародні системи можуть розглядатися як узагальнені моделі, з подекуди спрощеним та

укрупненим поділом на підгрупи. Національні системи можуть бути більш деталізованими. Це дозволить відобразити національні особливості та врахувати більше видів господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД– 2005).
2. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010).
3. Международная стандартная отраслевая классификация всех видов экономической деятельности. Четвертый пересмотренный вариант. (2009). Организация Объединенных Наций. Нью-Йорк.
4. Тросби Д. Экономика и культура (2013). пер. с англ. И. Кушнаревои; Нац. исслед. Ун-т «Высшая школа экономики». – М. изд. дом Высшей школы экономики. 256 с.
5. Хезмондалш Д. Культурные индустрии (2014). пер. с англ. И. Кушнаревои; под. науч. ред. А. Михалевои; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М. Изд. дом Высшей школы экономики. 456 с.
6. Department for Culture, Media & Sport. Classifying and Measuring the Creative Industries. Consultation on Proposed Changes. 2013.
7. ISIC Rev.4 (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Rev.4).
8. Statistical classification of economic activities in the European Community. NACE Rev. 2. Collection: Methodologies and working papers (2008). European Communities.
9. Statistical Classification of Products by Activity in the European Economic Community, 2008 version.

REFERENCES:

1. Klyasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti (KVED– 2005).
2. Klyasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti (KVED-2010).
3. Mezhdunarodnaia standartnaia otraslevaia klasyfykatsiia vsekh vydiv ekonomicheskoi deiatelnosti. Chetvertyi peresmotrennyi varyant. (2009). Orhanyzatsiia Obiedynennykh Natsyi. Niu-Iork.
4. Trosby D. Ekonomyka y kultura (2013). per. s anhl. Y. Kushnarevoi; Nats. yssled. Un-t «Vysshiaia shkola ekonomyky». M. yzd. dom Vysshei shkoly ekonomyky. 256 s.
5. Khezmondalsh D. Kulturnye yndustry (2014). per. s anhl. Y. Kushnarevoi; pod. nauch. red. A. Mykhalevoi; Nats. yssled. un-t «Vysshiaia shkola ekonomyky». M. Yzd.dom Vysshei shkoly ekonomyky. 456 s.
6. Department for Culture, Media & Sport. Classifying and Measuring the Creative Industries. Consultation on Proposed Changes. 2013
7. ISIC Rev.4 (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Rev.4).
8. Statistical classification of economic activities in the European Community. NACE Rev. 2. Collection: Methodologies and working papers (2008). European Communities.
9. Statistical Classification of Products by Activity in the European Economic Community, 2008 version.